

для забезпечення законності в державі. Проте необхідною умовою повноцінного президентського контролю є не тільки конституційно гарантований поділ державної влади, а й конституційно унормований механізм його реалізації, на що необхідно звернути увагу членам конституційної ради і парламентаріям.

Список використаних джерел:

1. Присяжнюк А. Й. Організаційно-правові засади державного контролю у сфері виконавчої влади: монографія / А.Й Присяжнюк. – К.: Золота хвиля, 2011. – 398 с.
2. Кравченко В.В. Контрольно-наглядові функції вищих органів державної влади України: конституційно-правовий аспект: автореф. ... к.ю.н. спец. 12.00. 02. – Х.: Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 2014. – 20 с.

Заяць Н.В. - в.о. професора кафедри теорії держави та права НАВС, д.ю.н., доцент

ДЕЯКІ ПИТАННЯ УЧАСТІ ГРОМАДСЬКОСТІ У ПРИЙНЯТТІ ВЛАДНИХ РІШЕНЬ

Сучасна історична реальність показує, що зміни політичного ладу, реформування політичної системи, владних структур і управління, уряду, створення нових конституційних нормативів, формування нової політичної культури, удосконалення діяльності парламенту, здійснення політичних реформ, прийняття законів та ін. – дії різноманітні за суттю та змістом. Всі ці дії відрізняються за суб'єктами творення, за своїми масштабами та глибиною. Багатоманітність типів та станів політичних відносин передбачає складність форм та шляхів їх зміни. Результат різних політичних подій, взаємодія політичних інститутів, розробка, прийняття та реалізація політичних рішень, програм, законів і нормативних актів становить політичний процес, що відбиває динаміку політичного життя, розвиток політичних явищ та подій суспільства.

Одним з найважливіших досягнень України за роки незалежності стало утвердження формальних ознак демократії як політичного режиму. Але, разом з цим, перманентна криза легітимності існуючої влади, затягування фундаментальних структурних реформ у всіх сферах громадського життя, фактичних соціальний розкол між соціальними групами в можливості впливати на прийняття важливих для суспільства рішень, свідчать про слабкість демократії в країні. Саме тому, всі наші очікування щодо розвитку громадянського суспільства, змін у політичній свідомості, що втілюють прагнення громадян брати на себе відповідальність за реалізацію публічних інтересів, опинилися у своєрідній посттоталітарній пастці.

Повертаючись до політико-правового спадку часів лібералізму першої половини 19 століття в Західній Європі, а саме до праці Б.Констана «Про свободу древніх відносно до свободи нових народів» слід згадати розуміння поняття свобода – як «право кожного впливати на здійснення правління або шляхом призначення всіх чи декількох чиновників, або шляхом представництва, петицій, запитів, які влада повинна враховувати в своїй діяльності».[1, с.374] Розширення прав громадян для того, щоб відігравати роль у прийнятті владних рішень не лише через обраних представників до органів публічної влади, але й через різноманітні конституційно-правові форми впливу, дозволяє враховувати думку та інтереси різноманітних суспільних груп та наближає громадян до процесу вирішення державних та суспільних справ.

Участь громадськості у прийнятті владних рішень є однією з засад демократії, під якою традиційно розуміють форму громадського самоврядування, за якою громадяни залучаються безпосередньо до законодавчої діяльності, беруть участь у народних зборах, виборах, громадській військовій службі та інших громадських інституціях та установах. Демократія, як слушно звертає увагу М. Даул, – це більш ніж відвідування виборчих дільниць кожні кілька років. Для ефективного функціонування вона потребує вільних потоків інформації, взаємодії між громадянським суспільством та органами публічної влади, поваги до кожного громадянина, а також механізмів, що уможливлюють консультування в процесі прийняття рішень. Кожне

суспільство має виробити найбільш ефективні механізми, що підходять саме йому, поважаючи непорушну сутність демократичних принципів [2, с.4]. Змістовною складовою впливу громадськості на прийняття нормативно-правових актів безумовно є форми, через які він здійснюється. У зв'язку з цим вкрай важливим є розкриття крізь призму конституційно-правових засад форм впливу громадськості на прийняття нормативно-правових актів, оскільки саме вони визначають способи та методи здійснення громадськістю такого впливу. Про важливість порушеного питання говорить факт ухвалення 1 жовтня 2009 р. на Конференції міжнародних неурядових організацій Ради Європи спеціального міжнародного документу – Кодексу кращих практик участі громадськості у процесі прийняття рішень. У цьому документі передусім запропоновано теоретично обґрунтовану та емпірично вивірену «матрицю участі громадськості» (Matrix of Civil Participation), яка являє собою набір загальних принципів, директив, інструментів і механізмів участі неурядових організацій у процесі прийняття рішень та залучення громадськості до здійснення державної політики [3, с.3-4, 16].

Політичний процес розкриває фундаментальні форми політичного волевиявлення громадян: по-перше, це різноманітні способи презентації рядовими учасниками політичного процесу своїх інтересів, формулювання індивідами та соціальними спільнотами вимог, відповідно до їх уявних або реальних інтересів і перенесення їх в центр політичної боротьби або в сферу прийняття політичних рішень (участь у виборах, референдумах, членство в політичних партіях та ін.), а, по-друге, форми прийняття і реалізації управлінських рішень, що здійснюються політичними лідерами, що стали новими викликами та призвели до парламентського стилю врядування.

На думку українського вченого П. Манжолі, слід виокремити такі форми впливу громадськості на прийняття владних рішень як: безпосередня участь громадян (вибори, референдуми), що впливає на державну політику і відповідні рішення; опосередковане представництво інтересів громадян (через депутатів усіх рівнів, виборних посадовців, політичні партії); діяльність громадських організацій, асоціацій, профспілок; направлення пропозицій, петицій, звернень, вимог до органів публічної влади, які безпосередньо приймають управлінські рішення – до глави держави, законодавчого органу (зокрема парламентських комітетів), в органи виконавчої влади, державні комітети тощо; підготовка громадських експертиз, експертних висновків і оцінок як щодо конкретних документів, рішень, так й щодо певних суспільних подій; організація громадських акцій (мирні збори), громадських слухань; діяльність громадських рад, створених при державних органах законодавчої та виконавчої гілок влади, з числа представників громадських об'єднань; обговорення в засобах масової інформації, соціологічні опитування та моніторинги громадської думки; проведення семінарів, «круглих столів», консультацій за участю експертів, зацікавлених груп, засобах масової інформації [4, с.15].

Отже, без розвиненого громадянського суспільства, насамперед без створення належних умов для забезпечення свободи думки і слова, вільного вираження поглядів і переконань, доступу до публічної інформації, свободи об'єднань, свободи зборів, участі громадян в управлінні, держава не створить можливостей для забезпечення державними та суспільними справами та місцевому самоврядуванню ефективної та конструктивної громадської участі, зокрема через реалізацію різних форм впливу громадськості на прийняття нормативно-правових актів. Виклики сьогодення вимагають від влади ще більшого поглиблення співпраці з громадськістю, зокрема під час прийняття відповідальних рішень.

Список використаних джерел:

1. История политических и правовых учений. Учебник для вузов. Издание 2-е, переработанное и сокращенное Под ред. д.ю.н. профессора О.Е. Лейста. М.: ИКД «Зерцало – М», 2004. – 576 с. – С.374
2. Участь громадськості у процесі прийняття рішень на місцевому рівні: Посіб. – К.: Ленвіт, 2012. – 64 с.
3. Code of Good Practice for Civil Participation in the Decision-Making Process (CONF/PLE(2009)CODE1): Adopted by the Conference of INGOs at its meeting on 1st October 2009. –

Strasbourg, 2009. – 17 p.

4. Манжола П. Форми участі громадськості у діяльності органів публічної влади та прийнятті політичних рішень / П. Манжола // Стратегічні пріоритети. – 2007. – № 4. – С. 13-18.

**Зозуля А. - курсант 1 курсу
ННІФПСМ НАВС
Науковий керівник – Тихомиров О.Д.,
професор кафедри теорії держави та
права НАВС, д.ю.н., професор**

НЕТИПОВІ ВИДИ МОНАРХІЇ ТА ЇХ ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА

Монархія – форма державного правління, при якій державна влада зосереджена цілком або частково в руках однієї особи – монарха, передається в спадщину, не залежить від населення (як правило, не затверджується ним). У перекладі з грецької цей термін означає єдиновладдя.

Мона́рх (грец. *μόναρχος*) – тип керівника, або голови держави. Монархи як правило успадковують свій титул і володіють ним довічно. В деяких поодиноких випадках монархи обираються. Історично, більшість монархів були абсолютними керівниками держави без яких-небудь обмежень їхньої влади. В теперішній час переважна більшість монархів виконують представницьку роль голови держави – мають певні повноваження, але делегують їх іншим, або не мають справжньої влади зовсім. Держава, на чолі котрої стоїть монарх, називається монархією.

У руках монарха може бути зосереджена верховна державна, військова і судова влада (абсолютна монархія, нині тільки в країнах Азії. Ватикан є теократичною монархією), у наш час монархія зазвичай обмежена найвищим законодавчим органом країни – парламентом, т. зв. парламентська монархія, або конституційна монархія).

Всі монархії поділяються на: абсолютні, обмежені, дуалістичні, теократичні, станово-представницькі.

Ознаки монархії:

- наявність одноособового глави держави;
- влада глави держави існує історично і не делегується йому народом;
- влада монарха здійснюється безстроково і передається у спадщину;
- монарх не відповідає за ухвалені ним політичні рішення.

В сучасному світі існують і нетипові форми монархії.

Нетипові форми правління – модифіковані форми правління, (елемент форми держави, який визначає систему організації вищих органів державної влади), які поєднують в собі головні ознаки декількох «класичних» форм правління.

Наприклад, виборна монархія в Малайзії (король вибирається на 5 років з числа наслідників султанів 9 штатів), колективна монархія в Об'єднаних Арабських Еміратах (повноваження монарха належать Раді емірів семи об'єднаних у федерацію еміратів); патріархальна монархія в Свазіленді (де король, по суті, вождь племені); монархії Британського Співтовариства – Австралія, Канада, Нова Зеландія (головою держави формально є королева Великобританії, представлена генерал-губернатором, але реально всі її функції здійснюються урядом).

Особливу слід відмітити теократію – таку форму монархії, при якій вища політична і духовна влада в державі зосереджена в руках духовенства, а голова церкви є одночасно і світським головою держави (Ватикан).

При абсолютній монархії влада монарха не обмежена і має всі характерні риси, які викладені у визначенні. Такі монархії були найбільш розповсюджені в епоху рабовласництва і феодалізму. Сьогодні їх залишилось дуже мало, зокрема в Марокко, Арабських Еміратах, Кувейті та ін.

В останнє століття найбільш поширеними є обмежені монархії. Іноді їх називають парламентськими або конституційними. Вони характеризуються тим, що влада монарха обмежена